

Grensekryssende SAMARBEID for å redde truet elvemusling

Utstyrt med tørrdrakt, vannkikkert og en god porsjon tålmodighet har forskere fra Norge, Finland og Russland de siste årene saumfart bekker og elver i de nordlige grenseområdene på jakt etter små bløte dyr med harde skall. Planteforsk Svanhøvd miljø-senter har siden 1997 deltatt i et grensekryssende samarbeid for å kartlegge verdens nordligste forekomst av elvemusling.

AV MORTEN GÜNTHER

Vi har sjekket faglig litteratur helt tilbake til 1600-tallet, forteller FoU-sjef Paul Eric Aspholm ved Svanhøvd. Han er norsk koordinator og en av drivkreftene bak prosjektet. – Videre har vi gjennomført intervjuer med gamle østsamer og øvrig lokalbefolkning i regionen. Med utgangspunkt i dette materialet har vi undersøkt mer enn 180 ulike lokaliteter i tilknytning til Tana-, Pasvik-, Lotta- og Litsa-vassdraget, samt en rekke mindre bekker og elver i grenseområdet.

- Resultatene har så langt vært opplyftende, sier Aspholm. Vi har funnet muslinger på drøyt 30 % av de lokalitetene vi har undersøkt, og halvparten av disse forekomstene er ikke tidligere beskrevet. Basert på analyser av kart og ulike miljøparametre har vi funnet flere helt nye forekomster som heller ikke lokalbefolkningen har kjent til. På den annen side har vi også avkreftet noen forekomster. - I enkelte tilfeller har nok folk feiltolket funn av døde blåskjell og oskjell fra den gang havet sto høyere enn det gjør i dag. På andre lokaliteter har arten rett og slett forsvunnet.

Elvemuslingen er en truet art i hele Europa, og Norge framstår som et av de siste landene der det fortsatt finnes store og verneverdige bestander. Arten har gjennomgått en kraftig bestandsreduksjon gjennom hele 1900-tallet og har derfor i den senere tid fått høy prioritet i europeisk vernearbeid. Elvemuslingen har en spennende kulturhistorisk bakgrunn og et fascinerende levevis. Arten er en såkalt

røddlistart, og har status som sårbar også i Norge.

Kartleggingsprosjektet i nord er et samarbeid mellom Svanhøvd, finske Metsähallitus og det russiske landbruks- og næringskontoret i Murmansk fylke. En rekke aktører bidrar i den praktiske gjennomføringen, bl.a. profesjonelle dykkere. På norsk side støttes prosjektet bl.a. av Fylkesmannen i Finnmark, Miljøverndepartementet og Barentssekretariatet. Dessuten inngår prosjektet i rammeprogrammet Interreg III Nordkalotten.

- Fra i sommer går prosjektet over i en ny fase, forteller Aspholm. Når vi nå vet mer om elvemuslingens utbredelse og bestandsstørrelse skal vi se nærmere på hvilke trusler arten står overfor. Forurensing er en åpenbar trussel, men også klimaendringer og sammensetningen av fiskebestander kan ha stor betydning. Larvene bruker fisk som mellomvert og er avhengig av orret for å kunne spre seg til nye områder.

